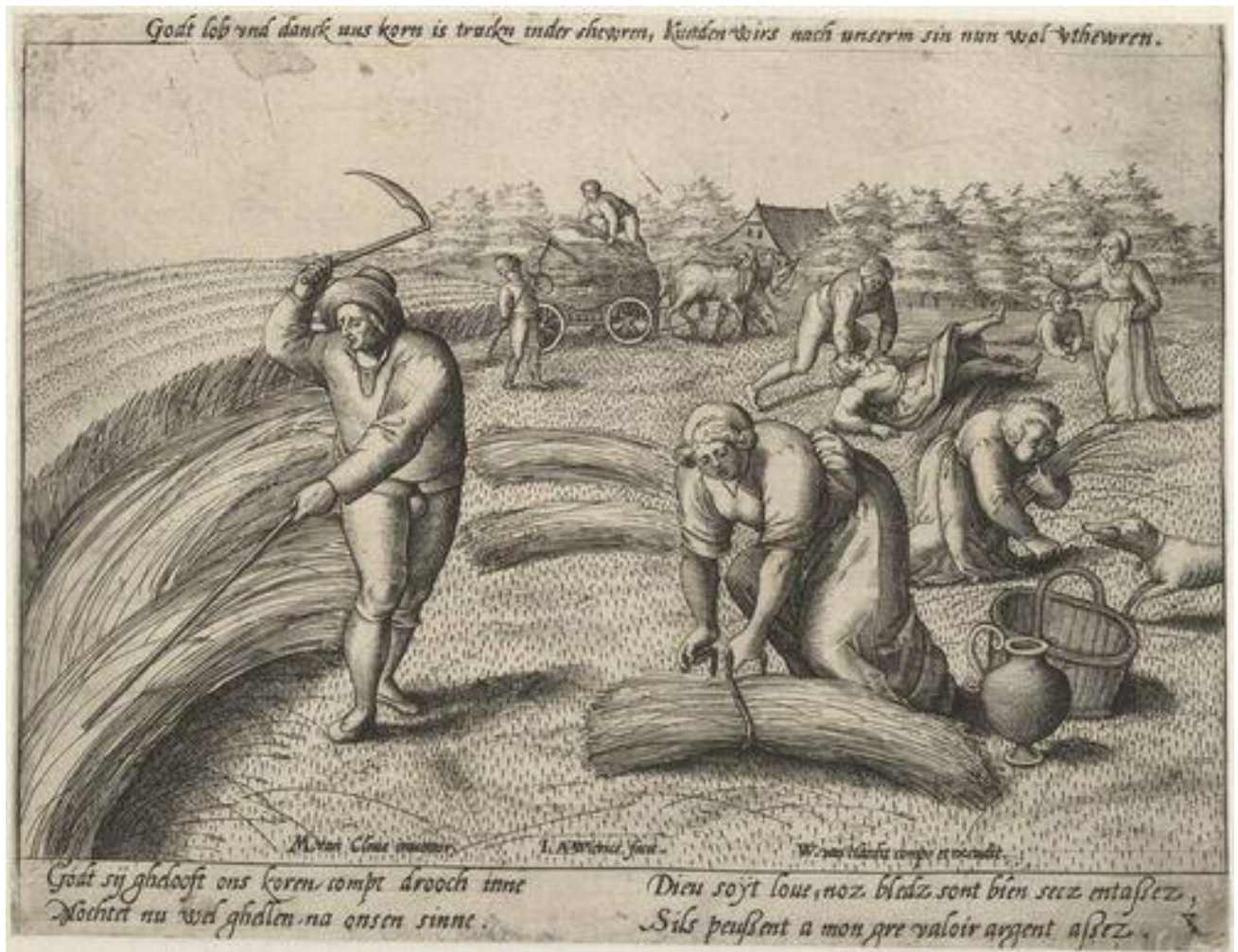

Jaarboek 1594
Poperinghe

Guido Vandermarliere

Inhoud

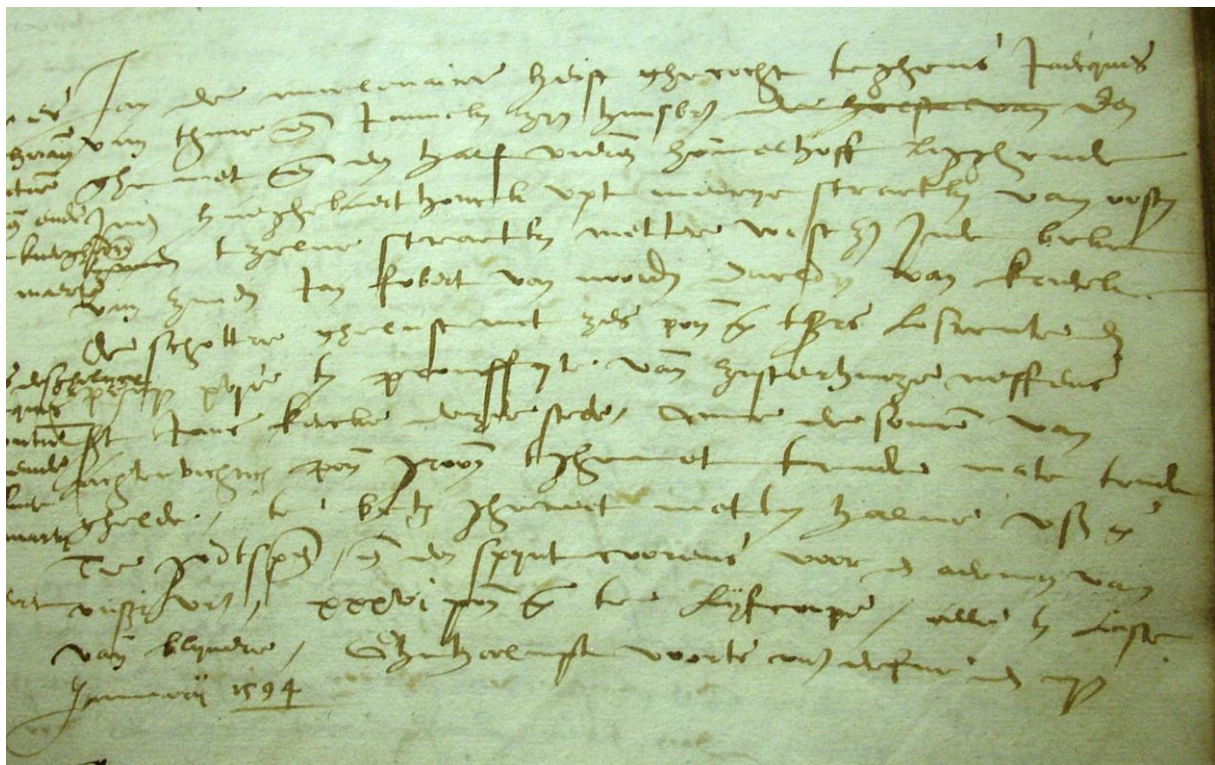
2 januari 1594 – 't Merryestraatje en de Zusters van Sint Jans 17 januari 1594 – De Ieperstraatmolen 17 januari 1594 – 't Lapperstraatje – 't Sappeleenstraatje 17 januari 1594 – Boeschipcruusstraete 30 januari 1594 – 't Wellynckstraatje 30 januari 1594 - De Creytenburg en de Clinckemaille 10 februari 1594 – Schoenen gekocht De oorlog met het noorden 15 februari 1594 – Den Driehouck als huwelijksgift 1 maart 1594 – Koolbranden verboden 1 maart 1594 – Verbod op het ontvreemden van hopstaken 14 maart 1594 – Vonnissen 17 maart 1594 – Schorse te kort- proces 30 maart 1594 – Koop van hop 8 mei 1594 – Bede aan de koning Filips II 21 juni 1594 – Proces Margriete tegen Cathelyne – Injuriën 25 juni 1594 – Tegelen op het huis 9 juli 1594 – Koop van hoppe 10 juli 1594 – De Vuule Beke Juli 1594 – Mouterij van de Spanjaarden 3 oktober 1594 – Merryestraatje 3 oktober 1594 – Hommelhof 5 november 1594 – 't Koornhuis 21 november 1594 – 't Leerstraatje 26 november 1594 – Vrouwen in gevecht 25 december 1594 – Onderhandelingen	1594
Stadsrekening 1594 – 1595	1594 – 1595
Kohier van de verkochte landen en de schipvaart	1594 - 1595

Jaar 1594

In het begin van dit jaar komt **Ernst van Oostenrijk**, de nieuwe landvoogd, in Brussel aan. Hij doet in februari een vredesaanbod aan de Verenigde Staten van Nederland. Op de 27ste mei antwoorden deze negatief.

2 januari 1594 – 't Merryestraatje en de Zusters van Sint Jans
- Halmen SAP 366

Jan de Meulenaere heift ghecocht

jeghens **Jacques van Thune ende Janneken** zyn huusvrouwe
een ghemet ende en half vierendeel **hommelhoff** ligghende in den **Haeghebaerthouck** upt
Merryestraetken

van oosten tzelve straetken, metter westzyde inde beke,

van zuuden **Jan Fobert**,

van noorden daeldynghen van **Kaerle de Schottere**,

ghelast met zes ponden parisis tsjaers losrente; den penninck xvjde

ten prouffyte vande **zusterhuuze neffens Sint Jans kercke** dezer stede,

omme de somme van achtenvichtich ponden grooten tghemet

tende mate tende ghelde,

te bethaelen ghereet metten halme –

v schele parisis de godtspenninck ende een spynt coorens voor daermen van Onser Vrouwe,
xxxv pond parisis te lyfcoope,
alle ten laste van de blyvere
Ghehalmpt voorts over erfve den ijde january 1594

17 januari 1594 – De Ieperstraatmolen - Halmen SAP 366

Fransis Devos ende Christiaen Liebaert hebben ghecocht jeghens **Gheleyn de Conynck** als procureur van meester **Guillaume van Sint Pol ende joncvrouwe Johanne Bardelos**, zynne huusvrouwe, blyckende by procuratie speciale ende irrevocable, ghepasseert voor schepenen ende kuerheers vander stede ende heerlichhede van Honscote upde xxij decembris 1593 ghezeghelt metten cachette der zelve stede daerine ghedruckt ende onderteeckent J. Battin Eerst vier lynen xxxj roeden zaylants ligghende inden **Edewaerthouck** metten westhende tlant vande weduwe van **Jacob Beke** ende tlant van de aeldynghen van de wedewe van wylen **Nicolaes Chefnes** – de zuut ende noortzyde tlant vanden heere van Sinte Bertens, ... Item noch een partie van lande groot acht lynen ende xij roeden ligghende **jeghens over dYperstraete muelenewal** – streckende metten zuutzyde upde yperstraete, de westzyde **de muelendreve** – tnoorthende ende de oostende tlant van **Augustyn Lanckzwert**, causa uxoris, hier of es ghelast deen half ghemet lants inde helft van xv schele parisis tjaers ten laste van de vercooper dachterstellinghen van dan totten daghe als vooren ende voorts ten laste van de cooper
Item noch ji ghemet preter x roeden inden voornoemde houck ghenaeamt **de Langhe Veure** streckende metten oosthede an tlant vande kynderen van **Jan Blicck** ende van zuuden **Jan van Hee filius Jans**
Omme de somme van tweehondert guldenen te betaelen deene helft ter erfvenisse ende dander helft van de vulle betaelinghe zes maenden daer naer – xx schele parisis voor een godtspennynck – een fransche croone in specie voor svercoopers huusvrouwe een hoofcleet Zes ponden parisis voor de aermen
Ende xxx tich ponden parisis te lyfcoope
Alle ten laste van de blyvere
Ghehalmpt voornoemde over erfve upden xvijde january 1594

Langhe Veure : een langhe veure of een langvoor is een veld dat bewerkt wordt met een keerploeg. Deze stukken grond werden dus voor eht eerst ontgonnen na het jaar 1000 en hebben een typische draaivorm.

De **keerploeg** was een belangrijke verbetering op landbouwgebied na de vele eeuwen lang gebruikte haakmoeg. Een haakploeg woelt de grond slechts los, terwijl de keerploeg de bodem open snijdt en omkeert in de bij de vorige ploeggang gemaakte vore. De keerploeg heeft een doorslaggevende rol gespeeld bij de masale ontginningen vanaf het jaar 1000 in de Lage landen..

Door de eeuwen heen ontwikkelde men veel verschillende keerploegen. Er zijn types met één of meerdere scharen en met verschillend gevormde risters en scharen. Ook de manier van diepte-instelling en beveiliging tegen overbelasting kan verschillen.

Het basisprincipe is hiernaast in schema te zien. Een aan de ploegboom bevestigd mes, *kouter* genaamd, maakt eerst een verticale snede en vervolgens snijdt de ploegschaar, die soms nog voorzien is van een *beitel*, de zode van onderen los. De *riste* ofwel het *keerbord* keert de zode om die vervolgens in de vore wordt gestort. Door het omgooien

van de zode wordt het **onkruid** bestreden en vermengt de eventueel opgebrachte **mest** zich met de gekeerde grond.

De keerploeg ploegde dieper dan zijn voorganger de haakploeg. De bodem raakte hierdoor minder snel uitgeput waardoor van het tweeslagstelsel kon worden overgeschakeld op het drieslagstelsel. De keerploeg was vooral in gebruik in noordelijke gebieden met zware vochtige grond, waar de kans op uitdroging gering is. Een nadeel ten opzichte van de haakploeg was dat veel meer trekkracht nodig bleek. In Engeland werden soms wel acht ossen voor een ploeg gezet. Om die reden werd dan ook bij voorkeur paardentraction ingezet voor de kerende ploeg.

In de middeleeuwen was er in de droge Zuid-Europese situatie een voorkeur voor de 'heffende' werking van de haakploeg met ossentraction en het zigzagsgewijs op-en-neer ploegen. De losse bovenlaag beschermde na deze wijze van ploegen de ondergrond tegen uitdroging. Hiertegenover stond de kerende en rondgaande bewerking met behulp van paardentraction in Noord-Europa waar de grond vaak nat was. De rondgaande ploeg levert tussen velden een voor op die helpt bij de afwatering.

17 januari 1594 – 't Lapperstraatje – 't Sappeleenstraatje - Halmen SAP 366

De weduwe van **Jan Daten, Tanneken** heift ghecocht teghen **Wandrayn Oudegherste** ende teghen **Janneke** zyne huusvrouw een lyne ende xxxvij roeden lants liggende inde Haeghebaerthouck, liggende in een hofstedeken toebehoorende de coopeghe – groot vier linnen xxxvij roeden – abouterende metten zuuthende an **'t Lapperstraetken**, daer Jacques Lhermytte nu woont – Item noch een parceilken van lande up de ander zyde van tvoornoemde Lapperstraetken jeghens over het damheck van tvoornoemde hofstedeken, wezende tvierkant sticxken – groot van lande een vierendeel ende xij roeden – aboutterende van west an tlant vande vercooper,

van zuuden de coopeghe, zuuwer goet omme zuuwer ghelt – omme de somme van zessentzestich ponden parisis – 't voorschreven - te bethaelen ghereet ghelt metten halme – ter laste vande blyvere

Ghehalmpt voorts over erve upden xvij ste january 1594

Tanneken de weduwe van Jan Daten heeft ghecocht tegen **Jan Baert ende Willemyne** zyn huusvrouwe, een ghemet ende xvij roeden zaylants ligghende in de **Haeghebaerthouck** – streckende metten oosthende upt **Sappeleenstraetken** ende tlant van myn heere van Vaulcx – omme de somme van vier ponden grooten vlaemsch den hoop – ghereet ghelt metten halme XI schele parisis te lyfcoope ten laste van de blyvere
Ghehalmpt voorts over erfve up den xvij january 1594

17 januari 1594 – Boeschipcruusstraete - Halmen – SAP 366

Jan de Berch heift ghecocht

teghen Anthonis Quatghebeur ende Christyne zyn huusvrouwe een vierendeel elstlant ligghende in **de Wipperhouck**

ten houcke van de dwestzyde ende tzuuthende an de voornoemde straete, doostzyde Jacob de Brauwere – omme de somme van twaelf ponden parisis tvoorschreven ghereet ghelt meten halme – ij schele te godspenninck – xx schele te lyfcoope – alle te laste van de blyvere

Ghehalmpt over erfve den xvij january 1594

30 januari 1594 – 't Wellynckstraatje - Halmen – SAP 366

Peryne de weduwe van Jan van Heede heift ghecocht

teghen **Maycken de weduwe van Jaques DeVos**,

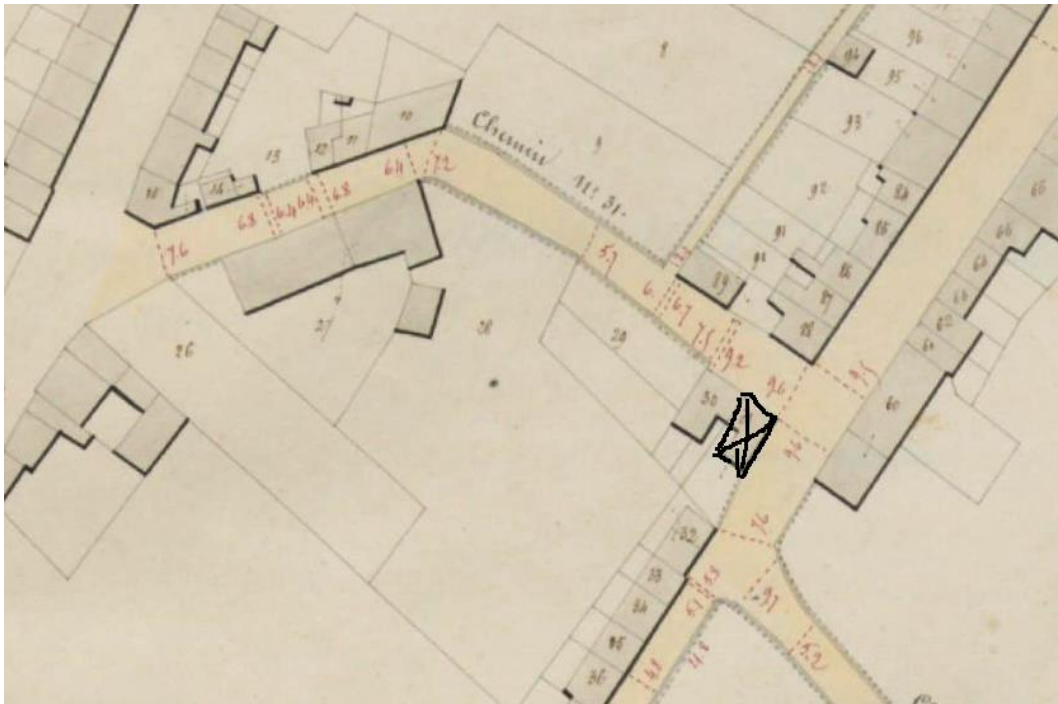
tijde van xix roeden en half **hommelhof** ligghende up de **Wellynckstraete**

ghemeene in een stick van drie vierendelen ende xxvij roeden met de coopeghe ende andere **toosthende op de steenwech**, twesthende de kercke van onse vrouwen – de noortzyde de **Wellynckstraete** –

ghelast met zyn advenant **inde coornerente**

ende huere tsjaers omme de somme vn xxij ponden parisis den hoop ghereet ghelt metten halm –

ij schele te godtspenninck – xx schele te lyfcoope – alles ten laste van de blyvere Ghehalmpt voorts over erfve opden xxx ste in lauwe 1594

We weten dat de Wellingstraat de huidige Keer vanden Ommegang is – en de steenweg was het straatje naar de voormalige watermolen. Het stuk grond waarvan sprake lag in de hoek van de huidige Keer van den Ommegang en de Valkenberg.

30 januari 1594 - De Creytenburg en de Clinckemaille - Halmen – SAP 366

Jan Jacobssone heift ghecocht teghen **Willem Stacen**

als procureur over **Jan Metsu** ende **Maycken Defran**, zyne huusvrouwue, blyckende by procuratie speciale ende irrevocable ghepasseert voor burghmeesters ende schepenen vander stede van Poperinghe

in date den xxvij in novembris 1593 – onderteeckent J. mazeman

Eerst tvijj ste deel van vijf vierendelen lants ligghende in de Eduwaertshouck ghemeene met de cooper met ghelyck deel vande groene cathelen daerup staende

van noorden tlant van **Frans De Schottere**,

doostende ter kerckelant van Sint Jans –

van zuuden Laurens de Groote – de westzyde Pieter Rouvroy

Item noch tvijjde deel van een lyne ende xxvij roeden lants up **de Couttere** gheseyt

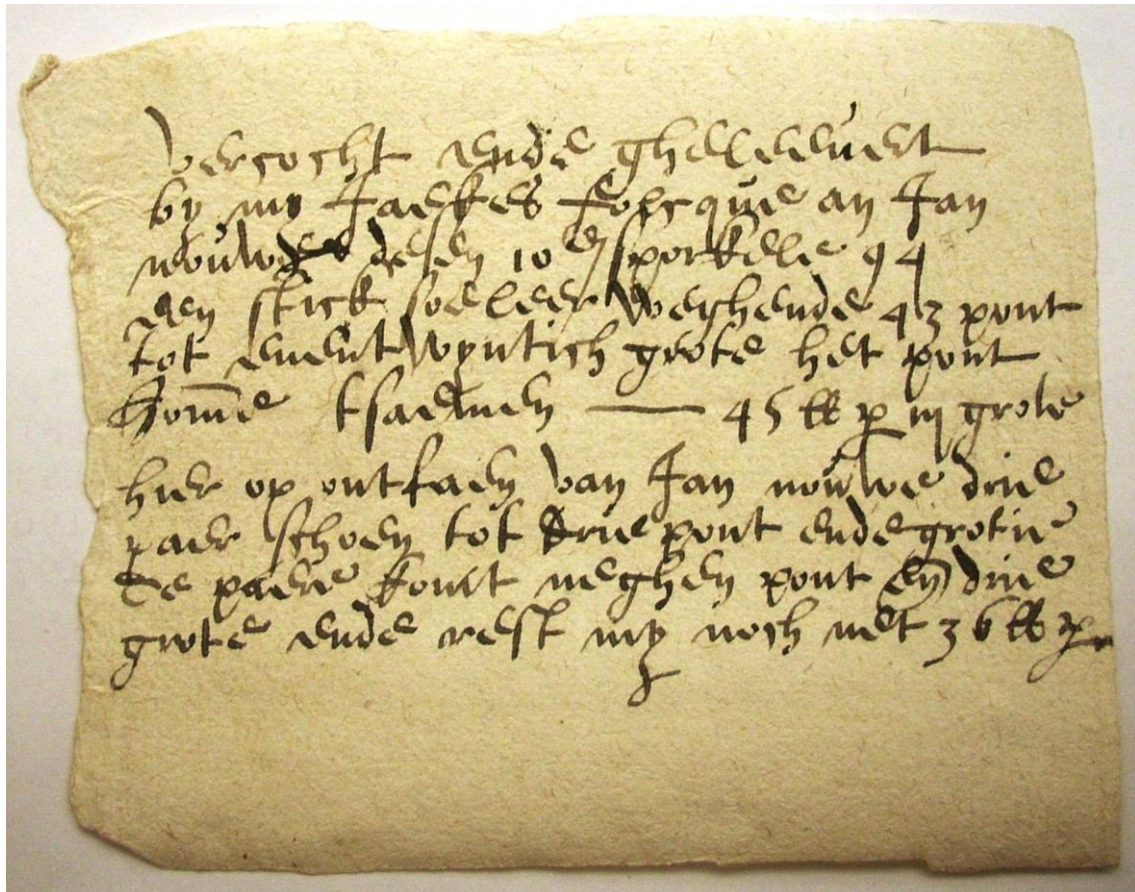
Creytenburg ofte **Clynckemaille**

van westen tlant van **Francois DeMan** ende **Clays Rueken** –

van noorden de Couttere, belast met couterrente ende deene helft in byleven jeghens de wedewe van **Jan van Westbrouck**

Item tvijjde deel van 1 lyne preter zes roeden lants upde zelve Couttere metten westhende an **tcouquytlant** van Jan van Westbrouck ende van noorden daeldynghen van Willem de Snepere, belast met byleven ende couterrente als vooren ende dat omme de somme van xxiiij ponden parisis den hoop Ij schele parisis te godspenninck Iij pond parisis ter lyfcoope ten laste van de blyvere De lasten erfvelyx met de verlopen, – de lasten desgelyck met den halm

10 februari 1594 – Schoenen gekocht – SAP 366

Vergecht ende gheleevert by my Jaekes Folcque an Jan Nouwen desen 10de sporckele 94 een stick soeleer weghende 43 pont tot enentwyntich grote het pont omme tsaemen - 45 pond parisis iij grote

Hier op ontfaen van Jan Nouwen drie paer schoen tot drie pont ende groty de paere – komt neghen pont ende drie grote ende rest my noch met 36 pond parisis.

De oorlog met het noorden

Op 12 februari slaat Delfzijl succesvol een aanval af van de Spangnaarden vanuit Groningen. Op de 7 mei ontzet Maurits van Nassauwe voor de tweede keer het belegerde Coevorden. Op de 22ste mei slaan de prinsen Maurits en Willem Lodewijk het bleg voor de stad Groningen. Op de 22ste juli wordt Groningen veroverd en Maurits wordt als stadhouder erkend. Alle katholieke kerken worden gesloten. Het stadsbestuur wordt van katholieken "gezuiverd" en de katholieke eredienst officieel verboden. Na de capitulatie vertrekken alle monniken en priesters van wie velen al vanuit de Ommelanden naar de stad gevlucht waren,

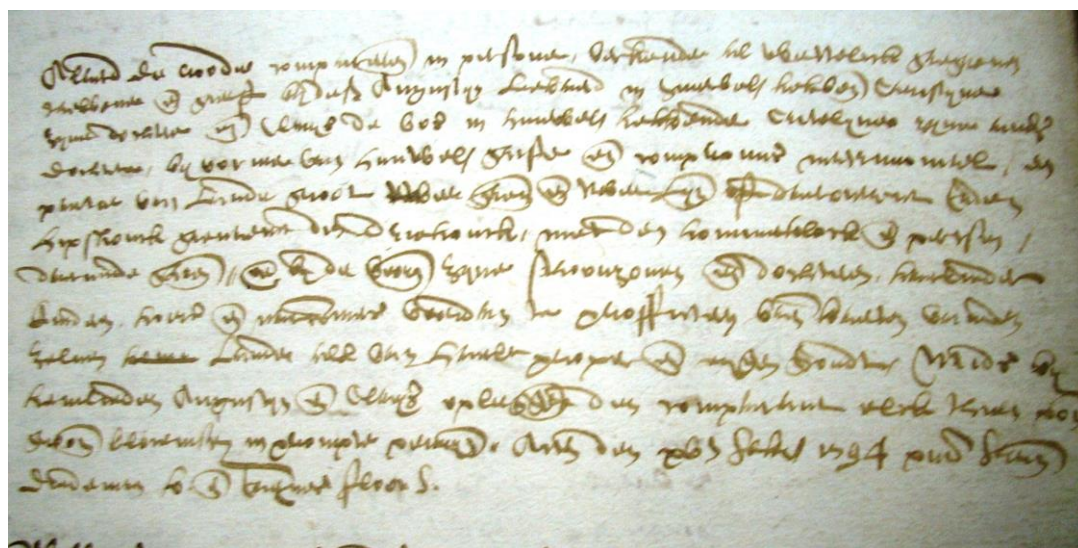
tezamen met de overlevenden van het bezettingsleger naar de Zuidleijke Nederlanden. De gezanten Hartius en Coomans, worden door landvoogd Ernst van Oostenrijk naar Holland gestuurd om na te gaan of de opstandige gewesten bij de Nederlanden kunnen worden gevoegd op basis van de Pacificatie van Gent. Maar de pogingen tot onderhandelen mislukken. Wegens geldgebrek zien de Staten Generaal zich gedwongen een deel van het leger af te danken. Gevolg is dat voor Maurits van Oranje de gouden tijd achter de rug is.

15 februari 1594 – Den Driehouck als huwelijksgift – Renten SAP 395

Alaerd DeRoode compareerende in persone, bekende al wettelick ghegeven thebbene ende geeft by desen **Augustyn Liebaerd**, in huwelicke hebbende **Christyne** zyne dochtere ende **Clays Devos** in huwelick hebbende **Catelyne** zijn andere dochtere, by vorme van huwelicksghifte ende compromis materniael, een partie van lande, groot twee gemeten en

twee lynnen ofte daerontrent inden **Hipshouck**, gheenaemt **den Driehouck**, met den **hommelblock ende persen** staende om by de voornoemde zyne schoonzonen ende dochters, haerlieden kinderen, hoirs ende naercommers voordaen te profftyteren van de baeten vanden zelve lande als van haerlieden proper ende eyghen goetd mids by hemlieden Augustyn ende Clays opleggende den comparant elck thien ponden grooten vlaemsch in prompte penninghen Actum den xvc february 1594

Present Frans Diedeman, burghemeester ende Jacques Floor

Ter vergaderinghe van
burchmeesters, schepenen ende
raed deser stede
den jste in maerte 1594
es wel expresselick verbooden
het coolbranden binnen de
cuere ende jurisdictie der
zelve stede, nieuwelicx
opghecommen met stercke
interdictie van gheen houdt te
hauwen ofte laeten hauwen
binnen der zelve jurisdictie,
omme tcoolbranden in eenighe
manieren,
op ghercorrigeert te zyne

arbitrairelick als van diefte, van ende amende porffictable ter arbitrage van de wet.
Item dat niemant hem en vervoordere van eenich houdt te hauwen in busschen, elsten,
haeghen ofte andere plaetsen daer houdt groeyt,
hem niet toebehoirende ende dat te brynghen by vrecchten ofte baerden, te peerde, waeghene
ofte halse omme dat buuten de baillien ofte daerbinnen te vercoopen ofte verbranden,
op ghelycke correctie arbitraire ende amende,
verbiedende van ghelycken ende wel expresselick alle de insetenen, zo wel buuten als binnen
de wacht, alzulck houdt, jeghens de voorseide **houdtwrynghe**rs te coopen op verbuerte vande
houte ende boete van iij pond parisis telcker reyse dies bevonden
Wanoff tbeslach competeren sal beede doffierieren van justitie, dienaeren vande heere, die
vander ackerschade ende alle andere des bevindende.

Houtskool was een belangrijk ingrediënt van buskruit, en het maken daarvan was natuurlijk gevaarlijk en explosief! Zou dit een van de redenen geweest zijn tot dit verbod?

Dat oock niemant, wie hij zij
voorder ende bestaet eenighe
persen t'ontvreemden
vyt de hommelhoven ofte
daervut te draeghen,
hem niet toebehoorende,
op ghelycke boete van iij ponden
parisis ende arbitraire correctie,
ten beslaghe als boven,
ende daer de zelve
ontvreemdinghe ofte dieverien
sal bevonden wesen gedaen
t'syne
bij kinderen ofte onderjaerige
weesen,

soo sal men de voorschreven boeten verhaelen an vaders, moeders, voogden, meesters ofte vrouwen,
onder wiens subjectie die ghehouden worden

Gepubliceert ter Halle - tsondaegs den ijde maerty 1594

14 maart 1594 – Vonnissen – SAP 246

Swonsdaeghs den xvj de marty 1594

Dieryck Liebaerd es gecondempneert te betaelen **Jacques Gronauld** xvj pond xvij schele iij deniers parisis van de reste van coope van hoppe – ghezyen op cedulle onder sverweerdens handteeken – gecasseert ende costen

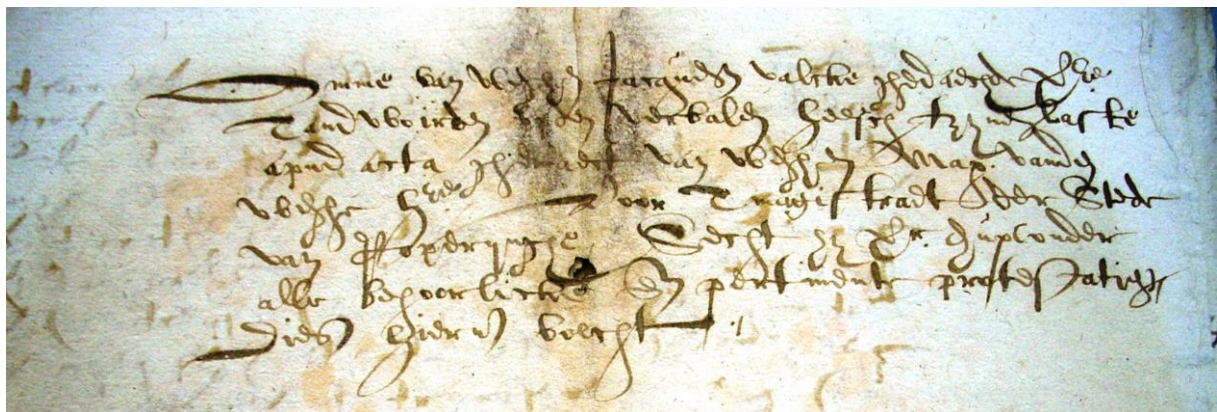
Jan de Muelenaere es gecondempneert te betalen **Dieryck Liebaerd** xj pond xv schele vij deniers grooten van coope ende leveringhe van hoppe – ghezyen op cedulle onder zynen handteeken – gecasseert ende costen

Saterdaeghe den xix marty 1594

Thimothee Le Roux es gecondempneert te betalen **Gheleyn vande Clyte** als transport hebbende van **Pieter Thoirs**, xxxvj pond xij schele vij deniers rese ende omme de vulle betaelinghe van coope ende leveringhe van **een merrie** – gerekent geld, ghezyen op cedulle onder sverweerdens handteeken – gecasseert ende costen

17 maart 1594 – Schorse te kort - SAP 116 - Processen

Het onderstaande stuk komt uit een proces tussen Jacques Valcke, de koper van verschillende wagens schors en Marc Vandeweghe, de eiser. De uitslag van dit proces kennen we niet. Het valt op dat in het ene stuk Jacques Valcke staat geschreven, terwijl hij in het andere stuk Folcque staat.

Omme van weghen **Jacques Valcke** ghedaecht, verweerder tandwoirde by den verbalen heesch ten laste apud acta, ghedaecht van weghens **Marcx Vandeweghe**, heescher voor tmagistraet der stede van Poperynghe, secht hy verweerder daerup onder alle behoerlicke ende pertinente protestatien dies hierin volcht

Merckelick t'ontkennen de vulle leverynghe ghehadt thebben vande xxxix waeghen ende halff bondels schurtse daeroff dheescher pretendeert betalinghe te advenante van iij pond viij schele parisis elcke waeghen.

Nemaer in contrarie van dies, es warachtich dat sheeschers zoone presenteerende over ende vuter naeme vande zelve heescher an de verweerder te doenen de leverynghe van zeker

schortse in cause vande welcke alhier questie es, by ghewichte te cort bevonden es, op elcke waeghen de nomber van achtiën ponden op de waeghe, vutbrynghende ten advenante van achtiën waeghens een hondert tachtentich ponden.

Welck te corthede, afghetrocken ende gheduceert vande xxxviij waeghe ende de half bondels, de welcke sheeschers voorseide zoone zeide in meenynghe te wesen anden verweerder te leveren, presenteert hy verweerder als voor tinstel van desen differente, te betalen sustinerende by dien, vermelde te ghestaeven want de zelve verweerder in rechte nyet voorder ghehouden es.

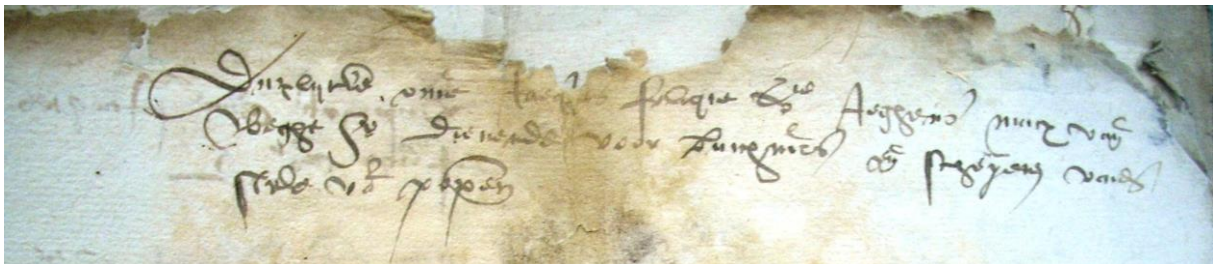
Ende want dheescher nochte zyne zoone de voorschreven leverynghe alsnu ghedaen hebbende zonder eede nochte calumpnie, nyet en connen vergaerden, nochtans tot becortynghe van dese differentie, de voornoemde verweerder stelt alhier an de zelve zynen zoone de voorseide leveringhe ende te corthede in deelynghe van eede – verzouckende dat zy ende elck van henlieden respectivelick den zelve eedt zullen accepteren op peyne van aende verweerder gherefereert te werden.

Den volghende de zelve verweerder concluderende tendeert ten fyne dheescher tzynen heesche, fynen ende conclusien tverweeders laste ghecooren versocht werdt te wesen nyet voorder ontfanghelick

Dan midts afslach doende vande voorsiede iiij xx ponden schortse an hem te cort in ghewichte ghelevert, al volghende de verweeders voorghaende protestatie ende midts vervolghen, ten heeren tuxatie daertoe in ende up alsnu vuterlic,

Emplorerende theurlieden officie vande jure, midts presentatie ende protestatie costumiere

Den xvij de maerty 1594

Duplique omme **Jacques Folcque**, verweerder jeghens Marcx vande Weghe, heescher voor burghmeesters ende schepenen vande stede van Poperinghe

Eerst de verweerder persisteert by zyne andwoorde met fynen ende conclusien daer by gegheven.

Zo oock den verweerder peristeert den eedt te doene dat de xix waeghens schurse laetste ghelevert byden zone van Marx vande Weghe - te cort tcompt zonderlynghe bondels elck vijf, eenen zes pont ende de reste bleef ongheweghen daer hy presumeerde dat de reste ock zoude mueghen te cort gheweghen hebben.

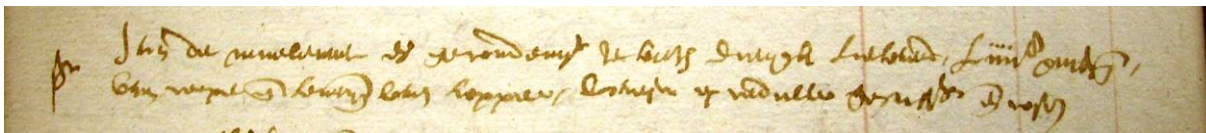
Ende des anderdaeghs den verweerder commende ten huuse vanden heescher te kennen ghevende dat de zelve te cort gheweghen hadden en heeft nochtans den heescher niet ghecommen omme tselve ghewichte te vuldoene.

Mets welcken etc.

Ghedient den vi octobris 1594 –

Copie par Pours

30 maart 1594 – Koop van hop - SAP 246
--

Swonsdaeghs den xxx marty 1594

Jan de Nuwelaere es ghecondempneert te betalen **Dieryck Liebaerd** liiii pond xiiij schele grooten van coope ende leveringhe van hoppe, gezyen up cedulle – ghecasseert ende costen

8 mei 1594 – Bede aan de koning Filips II - Fiers

Uit de informatie die Oscar Fiers verzamelde halen we de volgende akte met zijn inleiding hierop.

Fel worden de werken vooruit gedreven nu dat de rust en de vrede in 't vooruitzicht zijn en dat **'de troubele tyden'** zoals men hoopt, voor goed verdwenen zijn.

Ongelukkiglijk bleef de staat der financiën zeer flauw om zulke grote werken als het herstellen van de vaart te kunnen uitvoeren, daarom zond men aan de **koning Filip II** het volgende smeekschrift dat zowel de toestand uiteen doet, en middels voorlegt om aan de nodige gelden te geraken.

*Uit 't rijksarchief Brussel – Geheime raad – pak 96
Philips zou nog koning blijven tot in 1598.*

An den coninck

Supplieerende gheven oitmoedelyck te kennen, burghmeesters, schepenen, raeden ende notabelen, representeerende het arm ghemeente uwer majesteyt, de opene ende vervallen stede van Poperinghe, hoe dat in't jaer **1575**, by 't garnizoen van der stede van Ypre, alsdan rebellerende jeghens uwe majesteyt, verbrandt ende te nyeten ghebracht hebben, gheweest haerlieden drie overdraeghen, edificien daernevens ende de speyen van de schipvaart, waarmede de zelve rebellen niet ophoudende, hebben ten jaere **inde ougste 1583**, ter resolutie van de wet aldaer, ghesteken in brande verre het meesten deel van de huusinghen der zelve stede,

als waerby tzydert dien tyde ende naer die voornoemde stad ghebracht is gheweest totter obediencie van uwe majesteyt, hebben de supplianten ende voorseyde ghemeente hemlieden aldaer ghehouden in aermoede, zonder neyringhe ende met kleen ghewin, ontmaect van alle traficque ende niettemin daeghelyckx ghetravailleert van de excurtien, keeringhe ende logement van allehande capiteinen ende soldaeten, ten grooten verdructe van den ghemeen en huusman, zoo dat er ter cause vandien, ende deur het default van der voorseyde neyringhe, divesche inwoonders verlaeten hebben haerlieden residentie aldaer, ende hemlieden met ter woonste vertransporteert in andere omliggende steden ende plaetsen van neyringhe.

T' welcke de supplianten aenmerkende
ende ghevoelende dat de voorseyde stede van daeghe te daeghe meer soude depopuleeren
ende onderblijven van alle ttrafficque, neeringhe ende ghewin,
ne maere daer jehens tydelick voorsien sin,
ooc mede considereerende dat den val vander zelve neringhe in grooten deel
gheoccasionneert mochte wesen door het onghebruyck van der navigatie ende vervallen
schipvaart
Hebben naer diversche conferencien, communicatien ende deliberatien
eindelinghe gheresolveert
van nieuw te doen oprechten de voorseyde overdraeghen, edificien ende speyen,
metsgaeders te doen bedelven van schipvaert ende dien te maecken navigaebel als van ouden
tyden ende voor den tyd van de voorseyden brand.
Nemaer, zoo daertoe zoude behoeven een noitabe ende excessieve masse van penninghen
ende hebben ten bevinde van dien,
nyet connen bedyncken naerdere middelen, ende 't gemeente alderminst bezwarende,
dan te belasten met impositie op **de wijnen, bieren** ende **vercochte ghoedinghen** bij
ontferfnesse,
voor den tijd van zes continuele jaeren,
die zouden incommen den eersten juni 1595,
te weten vier schellinghen parisis op elcken stoop wijns,
die men aldaer vercoopen ofte dispenseeren zoude,
loopende de voormelde zes jaeren meerdere ofte mindere maete naer advenante,
veertig schellinghen parisis op elcke tonne vreemde bier,
ende dertich schele op elcken tonne inghebrauwen groot bier,
beede half, derde of quart, meerdere ofte mindere vaeten naer advenante,
metsgaders **den 40 penninck op alle ghoedinghen ende erfgronden ter erfvenesse ende**
ontferfvenesse, tzij by coope, keringhe ofte heesch van naerhede,
ten laste van den coopere ende vercoopere, half ende half,
ende te verlegghen by den coopere ten daeghe van de voormelde erfvenesse –
omme met den incommen vande zelve impostien te redresseeren de voormelde overdraghen,
edificien ende speyen,
metsgaeders te bedelven den voorseiden vaert in vele plaetsen versluisd, verstopt ende de
canten inghevalen, daer 't zoude van noode wesen.

Het magistraat vraagt daartoe oorlof aan den koning.

*De lasten waarvan hierboven spraak waren toegestemd door de abt van St. Bertinus,
wereldlijken heer der stad van Poperinghe bij brieven van den 8ste mei 1594.*

*De aanvraag wierd verzonden den 26ste juni 1595 tot den raad van Vlaanderen, die vooraleer
zijn gedacht te zeggen, schreef naar Poperinghe, tot de vijf gouverneuren ende de twaalf
mannen van der draperie –om hun gevoelen ten dien opzichte te vernemen, dewelcke*

't samentlick bevonden dat 't oprechten van de voorzeide overdraeghen, speyen, edificien
ende navigatie van de schipvaart niet alleenelick van noode en es volcommen te zyne voor 't
redres van de neyninghe, van de draperie, nemaer oock voor alle andere ttrafficquen ende
ambachten aldaer, namenlick van de hoppe, huudeveters, brauwiers, smeden, herberghiers,
metsers, temmerlieden ende meer ander cooplieden ende ambachten
die haerlieden bollegaerne, laeckene, baeyen, hoppe, huuden, hout, graen, maulden, wijnen,
biederen, coolen, calck, ysere ende allerhande waeren ende coopmanschepen ten grooten,
hooghen ende excessieven prijse alsnu bedonghen zijn ende gheweest hebben te waeghenen,
carren ende ten lyfve te beweghen van ende naer de diversche steden ende plaetsen,

daer met commoditeit van de voorseyde navigatie al tselve ten redelycken pryze zoude meughen bevrocht wezen ende oock, consequentlyck importeerē zeker neyringhe, incoop, transport ende leveringhe an allen goede voor 't generaele gemeente, ende zoo de voorseyde impositien op den wijn, bieren ende vercochte landen voor dezen ghelicht hebben gheweest by octrooye van zijne majesteyt tot betaelinghe an de oude schulden der voorseyde stede. Daerom ondersteunen zij de aanvraag door de wet gedaan 7 – 9 – 1595

Nu Poperinge de toelating had om specifieke belastingen te heffen speciaal voor de heraanleg vande vaart en het herstel van de speien en overdrachten, kon men ook de herstelling hiervan verder zetten. De rekeningen van deze belasting werden opgemaakt door Loys Makeblyde en daar komen we later nog op terug aangezien de rekeningen van deze van de erfenissen bewaard gebleven zijn.

Een ander initiatief dat het optimisme stimuleerde was de bouw van forten om de Oostendenaars tegen te houden. Zo lezen we bij Pauwel Hendricx.

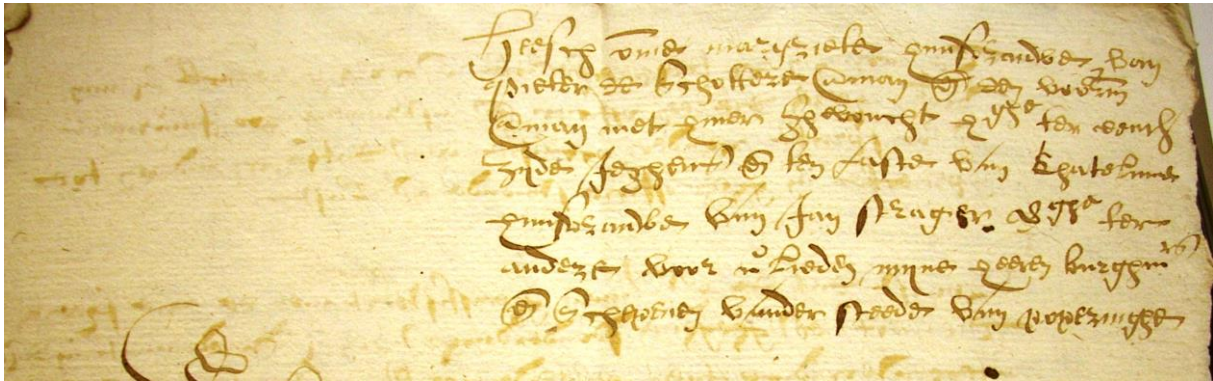
Pauwel Heindericx – Kroniek van Veurne
--

De leden van Vlaenderen hadden in 't vrije eenige forten doen maecken om d'uitloopingen der Oostendenaers te beletten, dat van **Snaeskercke** onder ander was met vele volck beset. Het genaemde fort, door 't garnisoen van Oostende, op den 19de april 1594, ingenomen geweest zijnde, waeren alle die van Veurnambacht daer door seer beroert, midts zy geloofden, dat dese sterckte slechts ingenomen wiert om des te gemakkelicker in de Casselrie te geraecken: maer **den heere De la Motte**, gouverneur van Grevelinghe, trock cortcs naer de veroveringe derwaerts, met eenich volck dat hy uut de garnisoenen vande naestgelegen steden deed by een versamelen, ende hy nam het fort van Snaeskercke wederom in, daer door was men hier meer gerust.

Het magistraet, dede desen jare het fort in 't clooster ter Duynen seer verstercken. Het leyde daer vijf en twyntich voetknechten in, de gone benevens de ruyters die aldaer hun garnisoen hadden, wachte langst de zee moesten houden.

1 juni 1594 – Zusterlijke liefde en affectie – SAP 395 – Renten

Magdeleene de dochter van Jan Waels - oudt vier en lx jaeren ende **Jacquemyne** haere zustere oudt lx jaeren ende meer -
beede ongehuwet ende cranck van lichaeme duer den ouderdom -
consideerende dat zy over vele jaeren tsaemen ghewoont hebbende ende besondert de cleene middelen omme daerby te levē -
hebben vut liefde ende affectie die zy elcanderen draeghen by haerlieden vrye wille ende onbedwonghen -
deene den anderen opgedraeghen ende gecedeert naer huerlieden beeden levē
zulcke goedynghen en erfve ende catheilen bestial , inhavene ende alle haerlieden naer goudynghen - als zy tsaementlick hebben hemlieden toebehoornde ten jeghenwoordighen tyde - omme nae den dood van deerste van hemlieden beeden - by den langerslevende -
dezelve goudynghen ende incommen van dien te profytteren -
zonder nochtans de goudynghen - erfven te vercoopen ofte alieneren -
den teghenwoordighen op de rechte ende volontaire gifte ghedaen totter tweede dood -
ten welcken de hoirs ende aeldinghen zullen profiteren van dien als naer den rechte van successie, zonder revocatie -
Actum den eersten in wedemaend 1594 -
Present Franchois Diedeman - burghmeester vervanghende Fobert voorschepen

Heesch omme **Margriete**, huusvrouwe van **Pieter de Schottere**, aman, ende den voornoemde aman met haer ghevoucht, heeschers ter eendre zyde

Jeghens ende ten laste van **Cathelyne**, huusvrouwe van **Jan Stragier**, verweereghe ter anderen, voor ulieden, myne heeren burchmeesters ende schepenen van Poperinghe.

Alvooren dient alhier ghoede consideratie ghenomen te zynnen dat by de gheschrefven rechten, eenen yeghelicken, wie dat hy zy, scherpelicke verbooden staet eenen anderen te injurieren ofte vervolghen met woorden ofte ghewercken, op pene van daerinne te vallen in zulcke correctie ende amenden als naer de zwaerheyt vande injurie ende ghelegentheede vande zaecke.

Dient oock gheweeten dat de heescherghe man es een officier ende publick persooene, staende ten dienst, subjectie ende beschermenesse, zoo van min voornoemde heeren als tghemeente, zoo int generaelen als particuliee ende met een cleen pennincken ende loon, elck eenen yeghelicken dienen moet met acten gheweesen by myn heeren ende onderteekent byden greffier, die hem ter hant zoude meughen commen ofte ghedaen zin ten fynne alle crediteuren hebben verwonnen, acten zonder daer de voorschreven heeschereghes mans toedoene ende debvoir van executie mueghen commen ende gheraeken tot hemlieden ghoede betaelinghe, zonder eenighe wederstant hem te doenen int execeeren van zyn officie, positievelick mydts dat hy niet en exationeert ende exorbiteert (*meer eisende dan toegelaten door machtsvertoon en overdrijvende*) ende zondere hem eenighe hooghe woorden te ghevene ofte injurieren ofte iet te reprochierene want hun maer instrument en es.

Te meer hy zy toesprekelick ende corregierelick by min voornoemde heeren die een officier ende instrument, zoo injurieert ende toesprickt zonder occasie als datse een anderen toespraecke in gheen officie staende ende last.

Zoo ist, dat de heeschereghes man gheassisteert met de drie sheeren dienaers, es ghegaen sdonderdachs den ijde – 2de - wedemaent in dit jeghenwoordich jaer, hebbende zeeker acte, ten proficte van **Andries Pillaert** ende ten laste van **Jan Stragier**, naer dien de zwaricheit gherezen es ende langhe tyt onder hem ghehadt hadde, ende en was hem niet mueghelick de zelve acte ter executie te legghen duer het weerderstant vande verweereghe ende daer nochtans de heescherghe man de verweereghes man, zoo dickmael met vrientscheepe ghebeeden hadde, ja meer dan ghebeeden, zelve met hem an partie ghegaen omme alle zaeken ten besten te brenghen, daertoe noch ziende dat den heeschereghes man gheen debvoir wilde doen, nochte gheen ent maecken, nochte dat hy officier, ten gheenen goede conste gheraeken, nochte oock hem ter ghoeder hant conste ghebringhen, zoo heeft hy hem in een huus van costen gheleit ter zynnen verzoucke ende daer

naer gheslaecht duer heescheghes mans intercessies jeghens partie mydts belooft op zekeren tyt de partie te betaelen.

Ende ten voorschreven daeghe gheassisteert als vooren, duer het instantich vervolgh van de voornoemde **Pillaert**, metsghaeders dat den zelven wel wiste waer Stragiers koeybeeste te gherse gonck en quam de officier het zelven annonceren, es de officier ghegaen ten huusse ende hoofve van **Walram Devey**, daer de beeste liep ende wel vresende de zwaericheit, heeft de zelve beeste ghelicht ende gheleet tot ten huusse van Adriaen Nydts, pantvercooper ende de zelven Nydts over ghegheven omme 's anderdachs tevercoopen naer costume deeser steede.

Dezelve verweereghe verstaende, ontrent de navent dat haer koybeeste ghelicht was, es ghecommen zeere fuerieusselick ende met eenen grammen moede ende quaede opset ende wille ten huusse vande heeschereghe daer de zelve zadt en at met haren man an taffelen ende van gheen quat weetene, roupene, tieren, crissens, mesbaeren, roupende met zulcken bitterheit ende ghelicse bezeiten hadde ghewest, zoo wel op heeschereghes man, hoe wel hy hem absenteerde, als op de heescherghe: Kerstenbloet verraedere, bloetsuppere, conne prie, met noch veel meer andere onredelicke ende onghescitte woorden, quaelicke omme verdraeghen ende schampte dat de ghebeuren hoerden moesten, zegghende: Compt butten; ick steeke u een mes duer u daerme ende balch ende ghy en hebbet herte in uwen balch met de beste te pandemaerct te vercoopene.

Ende alzo langhe blyfven roepen voor verweereghe ende over de duere datter gheen ende af en quam, zoo heeft de heeschereghes man zijn dienstmaerte ghesonden omme den ballius ende ziende de verweereghe de marcte ghaen, heefse ghevolcht, ghaende al roupen langhs de straet totten huusse van de balliuws: ghy vette fransche hoere, moet ick uwen vetten balch vet maecken, zoo zy oock niet ghelaten heeft te roepen ten huusse vande balliuws zonder cessen ende noch haeren ruine daer uppe ghehouden, al alsoe een groot faict bedrefven hadde ende dat meer es, de koye by nachte te pantvercoopers huusse vut ghehaelt met breken van slooten ende haeghen, ghelick offer gheen justicie en waer, nocte en vreesde.

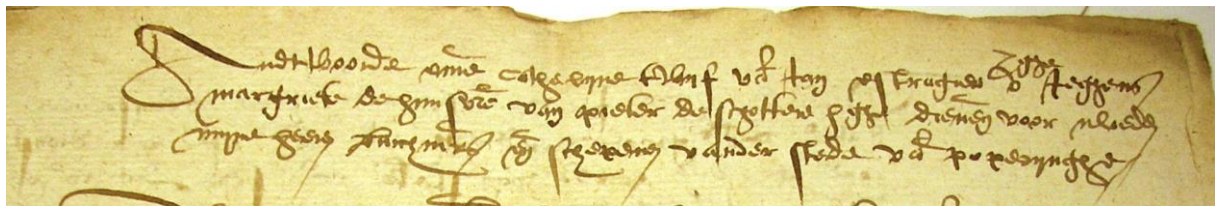
Des nemende conclusie, tendeerende ten fynne dat by ulieder, mynne voornoemde heeren sententie diffinitive ende over recht, ghewist ende verclaerst wort dat haer, de heeschereghe, met ghoede ende juste cause beclaecht heeft van de verweereghe, dit jeghenswoordighe betreck ghedaen, dienvolghende zal de verweereghe, ghecondempneert wesen, gheleit te zynnen in vanghenesse van deen camerdach tot den anderen in abstinencie ende alsdanne te compareren alhier in schepencamere, ten berechte van partie gheleet, weesende tusschen twee dienaers vande voorschrevne vanghenesse tot voor min voornoemde heeren met een ongebrande tortse van drie pond was ende de zelve tortste laeten in de Sint Janskercke voor het heilich sacrament ende daer zynde op huer ghebooghen knie, vallende ter erde ende Ghod, justicie ene partie verghevenese bydden met een teecken van leetschap ende berau ende belofte niet meer te doenen ende weten onghelicke ende quaden cause ghedaen te hebbene

met noch een raziere taerwe vande besten, de aermen deeser steede ende noch twee ponden grooten ter reparatie van de vervallen kercke van Sinte Bertins ende voorts inde boete ende costen ter tauxatie, emmers vutterlick zullen de heeschereghe anghewezen werden zulcke fynnen ende conclusien naer de ghelegghentheit vande zaecke ende misfasse daer toe employerende ulieden eedel ende bennighe officie ende presenteerende prime.

Ghedient den xxjste juni 1594

Het antwoord van Cathelyne – SAP 116

Ghedient den 23 augusti 1594

Antwoordde omme **Cathelyne twyf van Jan Stragier**, verweereghe jeghens **Margriete de huusvrouw van Pieter de Schottere**, heeschereghe, dienende voor ulieden mijne heeren burghmeesters ende schepenen vander stede van Poperynghe

Alvoren overslayckende te tijde ende tijde artykle van sheeschereges heesch ende omme tandwoorden op vierde, daer de heeschereghe zecht dat haeren man als offichier ten diversche tyden den man vande verweereghe met vrientschap ghebeden heift dat hy zynen credituer naemelick **Andries Pillaert**, zoude willen betaelen wanoff de verweereghe geenssins en begheert te ygnoreren, maer de middele juuste niet altydts en es om de betaelynghe te doene.

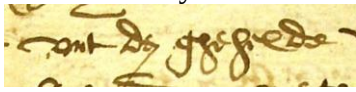
Is ock warachtich dat den man van de verweereghe ock menighe reyse ghebeden heift anden ampman dat hy zoude willen procederen met zeker acte op den debituer van heeschereghes man danoff hy ock eenighen tyt ghebleven es in ghebreke zo dat by dien deen schult dander niet stremmen en conste.

Zo verre als angaet tzeste artikel dat de verweereghe ziende dat haer koyebeeste ghehaelt was om des anderdaeghs te vercoopen ter pandemaerct, es ghecommen ten huuse van de heeschereghe becleet mette passie ende droufheyt ende heift ghevraecht naer een acte van codempnatie die den ampman onder hem hadde om ock van ghelycken pant te lichten ten huuse van haeren debituer ende vraeghende naer den man vande heeschereghe omme texploit te doene, heift de heeschereghe de verweereghe met hitheghe woorden, anghesprooken byden welcke de furie mochte rysen dat de verweereghe zoude mueghe tot de

heescherghe gheseit hebben: ghy croeyngue ende pryde ofte daerghelicke laesteghe woorden.

Es ock by aldien dat de verweereghe zoude mueghe vut de monde ontvloghen zyn, zegghende tot de heeschereghe; **ghy spaensche hoere**, zo heift ock van ghelycken de heeschere tot de verweereghe gheseit **dat zos ock een ander mans hoere was** by de welcken dat die een schult dander behoorde te quyten ende daer aff stillich te wesen.

Daer de heescherghe int voorschreven acte zeere blaysoeneert dat de verweereghe groot verdreech ande heescher ofte haer dienstmaecht zoude ghedaen hebben van steken ende slaen dat es een point onwaerachtich ende *dat* nemmermeer met de waerheyt blycken en zal, zo ock niet blycken en zal dat de verweereghe de koyebeeste by nachte ghehaelt heift

vut **de ghegelde** vande pantvercoopere noch ock ten doen syne daer omme eenighe dueren ofte sloten ghebroken heift.

Maer es waerachtich dat ten opsiene vande schult van Andries Pillaert, den man van de verweereghe gevolen was te gaene in een huus van costen, tot ande staete die schult zoude ghequeten zyn, tweclke de verweerghe man beloofde te doene, midts dat den ampman ock beloofde te halen Pieter Moenaert ock in een huus van costen om zeker schult die sverweereghe man wiste te heeschen, welcke belofte den ampman niet vulcommen en heift, waer op nochtans sverweerdere man hem betrouwt ende verlaeten heift.

Nietjeghenstaende theift den zelven ampman belieft zonder eenighe insinatie an sverweereghe man te doene zyne koyebeeste te lichten vut den hove van Walraefve de Vey buuten den wetenschap van sverweereghe man ende die gheleit in tpantvercoopere huus omme des anderdaeghs vercocht te wesen, welcke hy hiet en vermochte te doene vut causen de zelve verweereghe man presenteerde zyn lichaeme voor zyn goet te purgieren, waer mede hy wel behorode te ghestaene.

Zodat de verweereghe ock wel vermochte haer koyebeeste te haelen by schonen claeren daeghe ende niet by nachte also de heeschereghe zeght vut causen texploot – also de verweereghe mainteneert – by den ampman niet behoorelick ghedaen te zynne ende dat om de redenen voorgaende, zo ock de verweereghe niet en quam om haer koyebeeste sinistre te haeren maer heift behoorelick gheclopt ende gheropen ten huuse vanden pantvercoopere ende also zoe niemant en hoorde es alsdanne met de koyebeeste duere ghegaen.

Mets welcken de verweereghe concludeert ende tendeert ten fyne dat by mijns heeren sententie definityf ende over recht ghewist ende verclaerst wert dat her de heeschereghe over de verweereghe met quaede ende indirecke cause becroont ende beclaeght heift

ende zal over zulcx ghewesen zyn in haeren heesch ten laste van de verweereghe ghemaect niet ontfanghelick

De verweereghe danoff absolveren ende de heeschereghe ghecondempneert inde costen vanden vervolghe ter tauxatie amptenlycken op de goede discretie ende consideratie vanden juge presenterende pruefve naer style

Ook hier kennen we de uitslag van het proces niet, maar levendig was het zeker.

25 juni 1594 – Tegelen op het huis – SAP 245
--

Saterdaeghe den xxv ste juny 1594

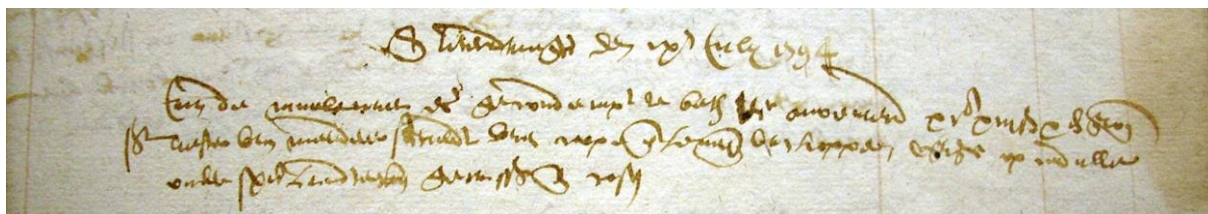
Gheconsenteert **Jan Moeraerd** te weeren de tigghele vande huuse staende op den Overdam ten houcke van 't straetken op de noordzyde,

daer Mahieu Degroote filius Joris voortyds heift gewoont –

ghestelt op derfve van wylen **Frans Tryssenhove** ende tselve huus te decken met lichter deckene overmids dat tselve niet en vermach **tlast vande teghelen** –

mids by hem de zelve teghelen nyet te alieneren vuten stede ende baillen up pene vande restitutie van tstederecht van v pond parisis van elcken hondert.

9 juli 1594 – Koop van hoppe - SAP 246

Saterdaeghs den ix july 1594

Jan de Muelenaere es ghecondemneert te betaelen Pieter Arnoud

xv pond xiiij schele x deniers grooten,

reste van meerdere schuld van coope ende leveringhe van hoppe,

ghezyen up cedulle onder sverweerdens hanteeken – ghecasseert ende costen

10 juli 1594 – De Vuule Beke - Halmen – SAP 366

Pieter Moenaert heift ghecocht teghens **Guillaume Caemerlynck ende Janneken** zyne huusvrouw, eertyden de vrouwe van **Pieter de Rycke**

Eerst tvijde deel in een hommelhoff ligghende opde **Couttere** ghenaemt **de Vuule Beke**, groot van lande drie vierendeelen ende x roeden – van westen ende noorden tlant van de heere – van oosten Frans Deman – van zuuden opde coutere ghelast in de couterrente

Item noch tvijde van een half ghemet preter twee roeden en half hommlehoff ligghende opde voornoemde Coutere – ghemeene metten cooper ende met **Robert van Rouvroy** – van westen sheeren dreve – van noorden de zelve heere – van oosten **Anthonis Winnebroot** – van zuuden daeldynghen van **Mathys Loys** – ghelast inschelycx mete couterrente

Omme de somme van dertich ponden ende v schele grooten vlaemsch ghereet ghelt metten halme – iij schele parisis voor godtspenncink – iij pond te lyfcoope ende alle achterstellen ten alste vande cooper

Ghehalmpt voorts over erfve – opden xde in hoymaent 1594

Juli 1594 – Muitarj van de Spanjaarden - Pauwel Heindericx

In juli 1594, rees er in Veurnambacht eene nieuwe beroerte op.

De Spagniaerden, liggende in garnisoene binnen **Duynkercke**, begonden aen 't muyten te slaen, om betalinge van hunlieder dienstloon te hebben. Ende sy schreven aen 't magistraet van Veurne, dat het hun groot somme soude doen betalen, andersins dat sy in de Casselrie gingen commen rooven ende d'inwoonders vangen.

Ten geseyden opsichte, hadden sy ook de wethouders beschreven der casselrien van **Bergen**,

Brouckburgh ende Cassel: waerom desen benevens de gonen van Veurne, eene vergaderinge hielden, om elckander te hooren hoe men de versochte contributie soude betalen.

De Spagniaerden, siende datter op hunlieder eysch geen geld volchde, zijn op **den 24ste ougst** gecommen naer de prochien van **Adinkercke ende Bewesterpoort**, alwaer sy veel lieden gevangen namen, midtsgaders tachtentigh hoornbeesten.

Het magistraet sont des anderendaegs hunlieden gesanten naer Duynkercke om de lossinge vande voorseyde gevangenen te vervolgen - maer deze wierden aldaer oock in arrest geset (nietjegenstaende de brieven van aenbevelinge der gouverneurs van Dixmuyde ende van Nieupoort, waer van sy voorsien waren), tot datter aen hun drie duyst vier hondert guldens ter maende soude toegestaen zijn.

Door dwangh genootsaekt eyndichde het magistraet met aen hunlieder eysch te voldoen, ende verbont sich voor den tijdt van acht maenden, begin nemende met den 1ste ougst vanden geeychten brantschat te betalen.

In augustus wordt de situatie nog complexer aangezien dan de Fransen Artesië en Henegouwen binnen dringen. De Hollanders nemen Hoei in, ondanks de neutraliteit van het prinsbisdom van Luik. Het gevolg is natuurlijk dat men zich ook hier weer meer bedreigd voelt.

1 augustus 1594 – Renten - SAP 395

Pieter de Mats kent wettelick schuldigh tzyne **Jan Baelden** de leveringhe an alle de plantsoenen gestaen hebbende ende gepelt op iiij ghemeten een lyne elsttland by den **Gapaerde** - gecocht Jan Fobert en de Willem Gyzelen te leveren ende betaelen binnen dese maend -

voor de somme van drie ponden grooten waerop er den voornoemde Pieter ontfanght xij pond parisis -

daerinne verbindende **een voste merrie met een blesse** die hy gecocht heeft jegens Jan Maraige -

omme by gebreke van de voorseyde leverynghe etc.

Actum eodem present de zelve

3 oktober 1594 – Merryestraatje – Halmen – SAP 366
--

Jan de Muelenaere heift ghecocht

teghens **Jan Fobert ende Maycken** zijne huusvrauwe –

de helft van twee ghemeten ende een viernedeel lants

hommelhoff zijnde, metghaders **den hommelblock ende alle de pertsen**

ten voornoemde hommelhove zijnde –

den vercoopere toebehoorende medegaende -

ligghende inden Haeghebaerthouck opt **Merrystraetken**

van zuuden tvoorseide straetken – van oosten de coopere – van westen teghens **Onse Vrouwe vyvere ende tlant van de Sacraments Gilde**

Omme de somme van drientneghentich ponden xij schele ende vj penninghen grooten vlaemsch –

tvoorschreven ghelast met de helft van een losrente van twaelf ponden parisis tsjaers - de penninck xvj –

diemen ghelt de Graeuwe Zusterkes van Sint Jans binnen deser stede –

te betaelene de voornoemde somme met eenen rentebrief van twaelf ponden parisis tsjaers den penninck xvj –
 bezet op eene behuude hofstede inden Haeghebaerthouck daer **Jan vande Berghe** nu woont met tverloop van 1° jaere gevallen den iijde sprocke 94
 Item met noch eenen andere losrente van zes ponden parisis tsjaers –
 den penninck xiiijde – bezet op drie ghemeten landts inde Peselhouck –
 nu ghebruuckt by **Francois Possion** –
 emmers zo verre de voornoemde rente van zes ponden parisis aende tbezet van den vercooper niet en behaechde – ende dan ghevallen es de cooper ghehouden ghelycke rente an zes ponden parisis te hypothequeren ende bezetten opt voorschreven vercocht goet
 Ende zulck alst tvercochte goet voornoemd vuuten tzelve te betaelen opden eersten dach van sporcke emmers den maent daernaer onbegrepen - int jaer xvc vijf en tneghentich –
 blyvende de voornoemde vercochte goet verbonden in handen vande vercoopere totter vulle betaelynghe – v schele parisis voor goedstpenninck – zes ponden aprisis voor een hoofcleet omme dhuusvrouwe vande vercooper – xij pond parisis te lijfcoope – alle ten laste vanden blyvere
 Ghehalmpt voorts over erfve opden iijde octobris 1594

3 oktober 1594 – Hommelhof – Halmen SAP 366

Hendryck Liebaert heift ghecocht teghen **Jacques van Thuune** ende **Jaenken** zyne huusvrowue
 een ghemet preter xx tich roeden lants hommelhoff zijnde, ligghende in de Haeghebaerthouck, den hommelblock ende de pertsen medegaende,
 metten westhende upde Meesenstraete, de zuutzyde mijn heere vander Clytte, de noortzyde Maerten Pladys ende Gheleyn Baert,
 ghelast met xxvij deniers grooten tsjaers de heere
 Omme de somme van twyntich ponden grooten vlamesch tvoorscrheven, te betaelen per ervvachtigheyt -
 ij schele parisis voor godtspenninck - zes ^p,de, ârosos te mufcppê – thien ponden parisis voor dhuusvrowue van den vercooper
 ghehalmpt voorts over erfve opden iijde october 94.

15 oktober 1594 – SAP 395 - Renten

Andries de Muelenaere over ende inde naeme van **Joos Pankoucke** kend schuldigh tzyne **Pieter Haghebaerd** -
 de somme van lvij pond parisis i schele ij deniers grooten vlaemsch van coope ende **leveringhe van wolfe** -
 te betaelene deene helft te Baemesse naestcomemnde ende dandere helft ter Coude Ypermarct daernaervolghende - als men schryven zal 1595 - -
 xiiij pond iij schele parisis verschooten in theercosten hem doende payement ende nyet betalende elck respectyff zyde tzynen daeghe emmers een weeke daerner onbegrepen by den debiteur te verbinden xxv gulden ten proffitte vande aermen deser stede -
 ende gelycke xxv gulden ter proffitte vande debiteur
 derinne verbindende iij vierendeel hommelhoff van Maerten Pladys - zuuver goed ende onbelast -
 dat belovende overzulcx te garanderen daervooren verbindende zynen persoon ende alle zyn goedinghen - present ende toecommende -
 ter executie -

Actum den xv octobris 1594 –
Present Longuespee ende Moenaert , schepenen

20 oktober 1594 – SAP 395 - Renten

Jaques Dambre verbind inden handen van **Jan de Muelenaere** - present ende accepterende - drie koen - een gryze, een roode ende een bruune blaerde - daertoe twee calvers ende een stier - metghaders zynen persoon ende alle zyn andere goed - present ende toecommende tot verzekehede ende bewaerenesse vande jaerlicxse paght van een hofstede - groot van lande xvij gemeten ofte daerontrent daer hy comparant woont inden **Hamhouck** - toebehoorende de weduwe van Jan de Latere ende den voorseide paght bedraeghende v pond x schele parisis tgemet - waervoreen den voornoemde Muelenaere hem bekend heeft borghe ende principael jeghens meester Jan Beyens als ontfangher int hoff - ende Mattheus Trystram hebbende procuratie speciale vande voornoemde weduwe over den voornoemde Jaques Dambre - omme executie –
Actum den xx octobris 1594 –
Present Franchois Diedeman vervanghende Longuespee voorschepenen

5 november 1594 – **'t Koornhuis** – Halmen SAP 366 – huidige winkel van Derynck

Eenpaar eeuwen later zag deze plaats er zo uit: reeds sedert 1895 de winkel van Derynck.

Jan van Renynghe

heeft ghecocht tegen **Maycken de weduwe van Franchois Wydoot**, metgaders teghen **Franchois van Beveren** als haer bystaenden man

ende als voocht van haere kynderen by consente ende octroye van burchmeester ende schepenen als uppervoochden van alle wezen binnen de judicature vande stede van Poperinghe

in date den vde october 1594 onderteeckent J. Mazeman,

Eene verbrande hofstede met alle de materialen daerup liggheende, ghelegghen inde

Gasthuusstraete tusschen derfve vande heere, ghenaempt **tCoornhuus**

ende derfve vande **Gasthuuse**

daer thuus van **Jan Berteloot** upt staet

omme de somme van twaelf ponden grooten vlaemsch tvoorschreven

te betaelen deene helft ghereet ende dander helft te Paesschen eerstcommende int jaer 1594

ende boven desen zal de coop hebben tzynen laste drie distyncke renten van zes ponden

parisis tsjaers - tsaemen achthien ponden parisis tsjaers –

ten prouffyte vande drie diversche persoonen ten goede bevynde, ghe-ypotequert upde voornoemde vercochte hofstede,

metgaders alle de verlopen van de zelve renten tscoopers alste totten daeghe van hedent – v schele parisis voor godtspenninck –

xx schele parisis voor de kercke van Sint Bertens –

xx schele parisis voor de ghemeen en aermen –

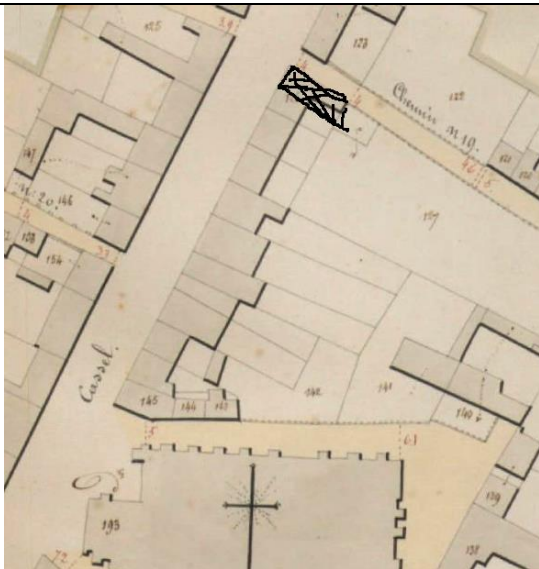
zes ponden parisis voor de vercoopeghe dochtere een hoofcleet –

te lyfcoope xxxvj pond parisis –

de voornoemde grondt te garanderen byde voornoemde vercoopeghe van breederlast dan voorschreven es – ende dit al ten laste vande blyvere

Ghehalmpt voorts over erfve upden vde november 1594

21 november 1594 – 't Leerstraatje – Halmen - SAP 366

Het leerstraatje is het huidige Babelarestreetje

Jan vande Clyte, heift ghecocht

jeghens **Anthonis Baert**, als procureur over

Maillaert vande Eenode ende Barbele zijne huusvrouwe, blyckende by procuratie spciale ende irrevocable ghepassert voor burchmeester ende schepenen vande stede van Poperynghe in date den xijde octobris 1594 – onderteeckent J. Mazeman –

de helft van twee lynnen lants ofte daer ontrent – emmers de partye zo die ghelegghen is upden

Casselstraete - de noortzyde **tLeerstraetkin** - de zuutzyde derfve van Onse Vrouwekercke – van oosten derfve van wylen Cornelis Conduut een

vande kynderen van Steven de Backere,

ghelast met zyn advenant inde Overdamche schult ende met i schele parisis tsjaers de kercke van Onser Vrouwen –

de zelve j schele parisis alleenlick ten laste van de cooper ende angaende de Overdamsche schult ende verlopen van dry payment upden voornoemde cooper ende dat omme de somme van thien ponden grooten vlaemsch tvoorschreven te betalen ghereet ghelt metten halme

Iij schele te godtspenninck

Zes ponden parisis voor een hoofcleet omme de huusvrouwe vande vercooper

Xij pond parisis te lijfcoope

Payement de helft van den penning van dien ende dit alle ten laste vande blyvere
Ghehalmpt voorts over erfve upden xxj november 1594

26 november 1594 – Vrouwen in gevecht - SAP 116 A – nr. 23 – Proces

Intendit omme de huusvrouwe van **Pieter Dedie**, verweereghe
jeghens dhuusvrouwe van **Franchois Petyt**, heeschereghe van garrante,
dienende voor ulieden mijne heeren burchmeestes ende schepenen vander stede van
Poperynghe

Inden eersten, by den verweerder haer document ontschult te doene, dat zoe - zij - diende ter
zaeke niet en es gheweist vande quetsuere waer af de heeschereghe haer beclaeght ende ten
dien fyne de verweereghe alhier betreckende es.

Es waerachtich dat alsoo de heeschereghe met de verweereghe zeker differente woorden
onderlynghe ghehadt hebben

theift de heeschereghe belieft met spyticheit ende bitherheit te neemen eeneghe berden daer
de verweereghe daer deegh op wrochte om te backen ende die ghestampt inde waese,
rouppende also op de verweereghe: **compt haelt nu uwe berden.**

De verweereghe vresende van meerder zwaerheit en es nieuwnens ghegaen naer haren zone;
hem verstoutende es zelve ghegaen om dat voorschreven berden te haelen ende commende tot
daer, zo heift de heeschere de zelve knecht angevallen ende hem met eenen stock also
gheslegghen by den welcken de zelve knecht ghenootsaect was omme te rouppen: **Moort.**
De heeschereghe haer kynt horende inde benauthheit is tot daer ghelopen omme haer kynt te
deffenderen, es terstont de heeschereghe, de verweereghe angheschoten, treckende alzo de
tom elckanderen vanden hoofde ende worstelende.

Tmach gheschiet hebben dat de heesscheerghe zoude mueghen ghevallen zyn jeghens eenen
struuck van eenen boom, alle tselve ghedaen tot beschermen van haeren lichaeme, beliefve
mijne heeren de voorseide artyckelen te hooren de personen alhier ghemargineert.

Jacques Brassere – George Quyt

Mits welcken de verweereghe concludeert ende tendeert ten fyne dat by mijne heeren
sententie definifyff ende over recht ghewyste ende verclaerst wort in haeren heesch van
garante, te zynne niet ontfanghelick de verweereghe danoff absolverende ende de
heescheregeh condempnerende inde costen vande vervolghen ten tauxatie
Implorerende op als tnoble offytie van de juge.

*Jaques Brassere, is landsman inden Edewaerdhouck, oudt xxiiij jaeren of daerontrent
Hij was in die tijd zwynghelende ten huuse van Pieter Dedie. Hij bevestigt het relaas van de
verweerster.*

Net zoals George Quyt, ongehuwet joncman, woonende met Pieter Dedie, oudt xv of xvj jaeren. Het feit dat hij, waarschijnlijk als knecht, op de boerderij, woonde, zal hierbij wel geholpen hebben.

25 december 1594 – Onderhandelingen -

vruchten afbrande.

De zuidelijke staten generaal te Brussel bijeen geroepen door Ernst van Oostenrijk waar men vooral over de muiterijen van de Spaanse troepen praat.

Pauwel Heindericx schrijft over het jaar 1594 nog het volgende:

Men vint niet beschreven, dat de Oostendenaers den jare 1594 ergens geweldigerhandt in Veurnambacht gevallen hebben, maer wel datter partyetjes somwijlen dievelingen quamen, ende eenige menschen der streecke oplichten ende die tot Oostende leydden ofte in de bosschen, om rantsoen van hun te trecken.

Het was oock in strooptochten op diergelicker maniere verricht, dat sy vier staecken in verscheyde hofsteden, ende namentlick in de gone van Allaertshuyse, die met hare groote scheure vol